

Õiguskantsler

Teie 07.12.2015 nr

Meie 18.12.2015 nr 7-4/151552/1505691

Riigilõivu sularahas tasumisest

Austatud avaldaja

Pöördusite õiguskantsleri poole küsimusega, kas Maanteeameti Saue teenindusbüroo tegutses õiguspäraselt, kui ei võtnud Teilt vastu riigilõivu sularahas. Teil ei olnud võimalik tasuda ka pangakaardiga, kuna kohtutäitur on seadnud Teie konto kasutamisele piirangud. Küsisite, miks ei saa kohtutäituri poolt arve arestimise korral sooritada kaardimakseid seaduses ettenähtud miinimumi ulatuses, kuigi see oli antud juhtumil riigilõivu tasumiseks ainuvõimalik.

Teie küsimuste analüüsi tulemusel leian, et **riigilõivu sularahas vastuvõtmisest keeldumine Maanteeameti Saue teenindusbüroos oli õiguspärane.**

Sularaha vastuvõtmisest keeldumine

Riigilõivuseaduse (RLS) § 9 lõike 3 järgi on riigilõivu võtja kohustatud riigilõivu tasuja soovil kuni 10 euro suuruse riigilõivu vastu võtma sularahas. Taotlesite mootorsõidukijuhi juhendaja tunnistuse väljastamist. Selle toimingu eest tuleb RLS § 224 lg 2 järgi tasuda 16 eurot, e-teenuste infosüsteemi kaudu taotlemise korral 12 eurot. Kuna toimingu eest tasumisele kuuluv riigilõivu summa oli üle 10 euro, oli riigilõivu sularahas vastuvõtmisest keeldumine seadusega kooskõlas.

Seaduses sätestatud sularaha vastuvõtmise piirangu peamiseks eesmärgiks on hoida kokku avaliku sektori kulused. Sularahamaksete vastuvõtmisega kaasnevad täiendavad administreerimise kulud, mis on peasjalikult seotud sularaha hoidmise ja vedamisega ning klienditeenindamisega.¹ Väikeste lõivumääradega toimingute puhul, mida enamasti tehakse kohapeal vahetult isiku taotluse järel (nt dokumendi ärakirja väljastamine), on jäetud isikule riigilõivu sularahas tasumise õigus selleks, et vältida inimese asjatut jooksutamist. Riigilõivu suuremas ulatuses sularahas vastuvõtmise korral muutub avalik teenus isiku jaoks tõenäoliselt kallimaks.² Pealegi ei kaasne Maanteeameti teenindusbüroodes pangakaardiga riigilõivu maksmisega isiku jaoks enam täiendavaid kulusid panga teenustasu näol.³

¹ Nt Majandus- ja Kommunikatsiooniministeeriumi riigilõivu sularahamaksete administreerimiskulud olid 2010. a ca 15 786 eurot. Rahandusministeeriumi 16.09.2010 kiri <http://adr.rik.ee/okk/dokument/775068>.

² Rahandusministeerium on varem ühe menetluse raames, mis puudutas liiklustrahvide aga ka muude riigile tasutavate summade sularahas tasumise võimaldamist, selgitanud, et kui riik hakkaks isikutele osutama suuremas ulatuses arveldusteenuseid, kehtestataks ilmselt ka selliste teenuste hinna piirmäärad või suurendataks vastavalt

Riigilõivu tasumiseks Maanteeameti toimingute eest on palju võimalusi - kaardimakse Maanteeameti teenindusbüroos, ülekanne internetipangas (internetipanga ülekannet saab teha Maanteeameti teenindusbüroos asuvas kliendarvutis⁴) või pangakontoris, ülekanne telefonipanga⁵ või mobiilipanga⁶ kaudu, sularaha sissemakse Rahandusministeeriumi pangakontole pangakontoris või postipangas.⁷

Arvestades kirjeldatud valikute hulka, ei saa pidada kuigi tõenäoliseks, et isik ei leia riigilõivu tasumiseks ühtegi sobivat võimalust või et riigilõivu sularahas tasumise piirang takistaks reeglina avaliku teenuse kättesaadavust.

Riigilõivu tasumise võimalused pangakonto arestimise korral

Kirjeldasite pangakonto arestimisel kaardimakset kui ainsat võimalust riigilõivu tasumiseks, kuna sularahas riigilõivu vastuvõtmisest keelduti. Sellega ei saa siiski nõustuda, sest isikul, kelle pangakonto on arestitud, on riigilõivu tasumiseks ka teisi võimalusi (neid võimalusi on kirjeldatud allpool).

Teie avaldusest ei selgunud, kas kohtutäitur oli teinud krediidasutusse saadetud arestimiskorraldusse märke Teie pangakontol arestimisele mittekuuluva summa (ühe kuupalga alammäära suurus) kohta elik kas elamiseks vajalik miinimum oli arestist vabastanud. Eeldasin Teie avalduse lahendamisel, et selline mäрге oli tehtud ja arestimisele mittekuuluv sissetulek oli kohtutäituri korraldusega aresti alt vabastatud. Kui vastavat märgset arestimiskorralduses ei ole (nt kohtutäitur ei tea, et isiku sissetulek, mille suhtes kehtib [täitemenetluse seadustiku](#) (TMS) § 131 lõikes 1 või §-s 132 sätestatud piirang, laekub arestitud pangakontole), on võlgnikul s.o Teil võimalik pöörduda avaldusega kohtutäituri poole ning taotleda sissetuleku aresti alt vabastamist. TMS § 133 lõike 1 ls 2 näeb ette, et kohtutäitur tühistab võlgniku avalduse alusel kolme tööpäeva jooksul konto arestimise ulatuses, mis tagab võlgnikule arestimisele mittekuuluva sissetuleku.

Tutvudes Eesti kahe suurema krediidasutuse praktikaga, selgus, et see, kuidas isik saab kasutada seaduses ettenähtud ulatuses arestitud pangakontol elamiseks ettenähtud miinimumi ja teisi kohtutäituri korraldusel arestimata jäetud summasid, oleneb krediidasutusest ja valitud teenustest. AS SEB-pank kliendiinfost järele pärides selgus, et AS SEB-pank võimaldab kliendil, kelle pangakonto on arestitud, võtta arestimata summa ulatuses välja sularahaautomaatidest sularaha ja teha sama summa ulatuses ülekandeid internetipangas, mobiilipanga või telefonipanga teel. Eelkirjeldatud viisidel ülekannete tegemiseks on vaja eelnevalt sõlmida internetipanga, mobiilipanga või telefonipanga kasutamise leping (üldjuhul pangakontoris, internetipanga kasutamise lepingut saab sõlmida ka postkontoris, mis osutab postipanga teenust). Kui isik ei ole sõlminud internetipanga, mobiilipanga või telefonipanga kasutamise lepingut, saab arestimata summa piires teha ülekandeid pangakontoris. Kaardimakseid teha ei saa. AS

tasumisele kuuluvaid summasid (antud juhul riigilõive). Rahandusministeeriumi 16.09.2010 kiri <http://adr.rik.ee/okk/dokument/775068>.

³ Vt [Maanteeameti uue kaardimaksesüsteemiga pankadele teenustasu maksuma ei pea](#).

⁴ Vt Saue teenindusbüroo kohta <http://www.mnt.ee/index.php?id=10928>.

⁵ Telefonipanga kohta nt https://www.swedbank.ee/private/home/more/channels/phone_bank?language=EST ja <http://www.seb.ee/igapaevapangandus/teeninduskanalid/telefonipank#hinnad-ja-tingimused>.

⁶ Mobiilipanga kohta vt <https://www.swedbank.ee/private/home/more/channels/mobile?language=EST> ja <http://www.seb.ee/igapaevapangandus/teeninduskanalid/mobiilipank#hinnad-ja-tingimused>

⁷ Postipanga kohta vt https://www.omniva.ee/era/veel/pangateenused_postkontoris#Postipank. Vt ka <http://tarbija24.postimees.ee/3437391/seb-lopetab-pangateenuste-pakkumise-postkontorites>.

Swedbank infotelefoni teabe järgi võimaldab pank sularaha välja võtta sularahaautomaatides, kaardimakseid teha ei saa, ülekandeid ja muid toiminguid saab teha ainult pangakontoris.⁸

Olukorras, kus isikul ei ole võimalik pangakonto arestimise tõttu teha kaardimakset ega tasuda riigilõivu kohapeal sularahas, saab isik teha lõivu tasumiseks vajaliku ülekande või sularaha sissemakse pangakontoris. Kui see mingil põhjusel ei sobi, näiteks pangakontorit ei ole samas asulas, saab isik sularaha sissemakse teha postipanga teenust pakkuvas postkontoris (muuhulgas osutab seda teenust ka Saue postkontor). Lisaks on SEB-panga kliendil, kellel on internetipanga, mobiilipanga või telefonipanga leping, arestimata summa ulatuses võimalik ülekandeid teha ka telefoni teel või internetis.

Kui isik, kelle pangakonto on arestitud, peab riigilõivu sularahas tasumiseks minema eraldi postkontorisse või pangakontorisse, on see tema jaoks kahtlemata ebamugavam, kui seda oleks riigilõivu tasumine kohapeal. Siiski on arestimine enamasti tingitud võlgniku maksekäitumisest ning sellega kaasnevad paratamatult mõned ebamugavused ja takistused. Kui isik ei ole hoolt kandnud selle eest, et tema toimetused sujuksid takistuste ja ebamugavusteta, ei pea toimingute mugavust talle tagama ka riik. Seetõttu ei ole põhiõiguste rikkumist selles, kui isiku käitumisest või muudest isikust olenevatest asjaoludest tingituna on riigilõivu tasumine tema jaoks tavapärasest ebamugavam.

Lugupidamisega

/allkirjastatud digitaalselt/

Ülle Madise

Kristi Lahesoo 693 8409
Kristi.Lahesoo@oiguskantsler.ee

⁸Arvelduskonto kasutamise tingimused, sealhulgas konto ning sellega seotud teenuste blokeerimise alused ja tingimused tulenevad kliendi ja krediidasutuse vahel sõlmitud lepingust ning üldtingimustest. Nende analüüs ei ole õiguskantsleri pädevuses. Selle küsimusega võite pöörduda krediidasutuse poole, kus on Teie arestitud pangakonto.